

VAN DORMAEL André, onderzoeksdirecteur scheikunde, N.V. AGFA - GEVAERT, buitengewoon hoogleraar Université Catholique de Louvain en de Katholieke Universiteit Leuven.

André Van Dormael is geboren in Oxford, Groot Brittannië op 4 mei 1915. Zijn vader Jozef (1880-1944) werkte tijdens de eerste wereldoorlog 1914-1918 in Engeland als analyticus te Swindon. Jozef was getrouwd in 1911 met Gabrielle Nys (1888-1963). Bij de stichting van de Rijkslandbouwhogeschool te Gent in 1920 werd Jozef professor analytische scheikunde. André Van Dormael was op 22 januari 1944 te Leuven met zijn nicht Elisabeth Van Dormael getrouwd. Het echtpaar had drie kinderen: Patrick, Bénédicte en André. André Van Dormael overleed te Leuven op 23 april 1993.

André Van Dormael studeerde scheikunde aan de Université Catholique te Leuven, waar hij in 1938 licentiaat werd met grote onderscheiding en het jaar nadien promoveerde hij onder de leiding van Pierre Bruylants (1886-1950) tot doctor in de scheikunde, eveneens met grote onderscheiding. Na een korte mobilisatie in 1940 werd hij werkleider in het laboratorium voor algemene scheikunde van professor P. Bruylants. Zijn loopbaan in het bedrijfsleven startte hij in 1941. Hij werd aangesteld als onderzoeker in de afdeling chemisch onderzoek van de N.V. Gevaert Foto - producten te Oude God, Mortsel, Antwerpen. Zijn hele leven is hij actief gebleven binnen dit bedrijf. Na het overlijden van Pierre Bruylants in 1950, die sinds 1942 directeur was van de Dienst voor het Scheikundig Onderzoek bij de N.V. Gevaert, volgde André Van Dormael zijn meester op als hoofd van het scheikundig onderzoek. In 1966 kreeg hij de leiding over de gezamenlijke twaalf onderzoekslaboratoria. In 1972 werd hij aangesteld als directeur van de Research en Ontwikkelingsdiensten. In 1973 werd hij ontheven van deze functie en vervolgens aangesteld tot deeltijds directeur voor Wetenschapsbeleid en Externe betrekkingen bij de beheerder voor R&O/ Fotochemie, een taak die hij bleef uitoefenen tot aan zijn pensionering in 1980.

André Van Dormael was erg geïnteresseerd in het verband tussen de structuur van de scheikundige stoffen en de spectraal - en reactie eigenschappen hiervan. Hij stelde regels op waarmee nieuwe kleurstoffen konden gesynthetiseerd worden die dienden als fotografische sensibilisators. De fotografie is inderdaad slechts mogelijk wanneer zilverzout korrels van het zilverchloride en zilverbromide bedekt zijn met een dunne laag stoffen, waarvan de elektrochemische en spectrale eigenschappen toelaten een elektron te injecteren in het zilverchlorobromide onder de inwerking van licht. De gebruikelijke kleurstoffen waren de oxonolen en de cyanines. André bedacht en synthetiseerde tal van nieuwe scheikundige moleculen, die zeer goede sensibilisators, doch minder goede kleurstoffen bleken te zijn. André was een uitstekende experimentator. Daarnaast was hij een boeiende spreker, die zijn ideeën wilde delen met zijn medewerkers.

In 1954 werd André benoemd tot lector aan de Université Catholique te Leuven en in 1964 tot buitengewoon hoogleraar met als leeropdracht: " chemie van de kleurstoffen en van de organische tussenproducten". Samen met P.Bruylants stelde hij cursussen op " Constitution et coloration "en " Les Cyanines". Hij ging op emeritaat in 1979.

André Van Dormael is auteur van 228 wetenschappelijke publicaties en vader van 82 originele uitvindingen. Hij werd tientallen keren gelauwerd. Enkele van de voornaamste onderscheidingen worden hier weergegeven. In 1947 (op 32 jarige leeftijd) ontving hij de prijs de Boelpaep van de Académie Royale de Belgique. In 1949 kreeg hij twee onderscheidingen: de

prijs " Ladreda " en de prijs " de la Camera Oficial de la Industria ", als dank voor de belangrijke bijdrage aan het 22e Internationale Congres over Industriële Chemie, dat in 1949 te Barcelona gehouden werd. In 1952 ontving André van de Société Chimique de Belgique de prijs voor organische scheikunde of de prijs " Pinkus-Chavanne". De Federatie van de Belgische Chemische Industrie gaf André in 1959 de prijs " Boudart " voor de toegepaste scheikunde. In 1965 ontving André de medaille van de Société Française de Photographie en ten slotte kreeg hij in 1977 van de Vlaamse Chemische Vereniging voor de eerste maal de prijs " Adriaan-René Stevens", omwille van de talrijke octrooien die hij neergelegd had.

André nam vanaf 1948 deel aan alle Internationale Congressen over Industriële Scheikunde. Ter gelegenheid van deze congressen in België in 1948, 1954 en 1958 nam hij actief deel aan de organisatie .Op de slotzitting van het 31ste congres in 1958 ontving hij het diploma van Erelid van de Société de Chimie Industrielle de Paris als erkenning voor de diensten die hij bewezen had aan de wetenschap en de industrie. Hij was actief in de Société Chimique de Belgique. Hij was voorzitter van de afdeling Louvain in 1956-1957 en tijdens de periode 1959-1960 was hij voorzitter van deze vereniging. Vanaf 1978 was André voorzitter van de Nationale Raad voor de Scheikunde bij de Koninklijke Academie van België.

André stond bekend als een minzame academicus. Deze aristocraat koppelde bekwaamheid, wetenschappelijk inzicht en technische kennis aan een gezond oordeel en een strikte eerlijkheid wat erg werd gewaardeerd. Hij was een voorvechter van een betere samenwerking tussen de scheikundige ingenieur en de scheikundige onderzoeker en hij meende dat de scheikundige in een groot industrieel bedrijf op een innovatieve en creatieve manier aan onderzoek zou moeten kunnen doen, De loopbaan van André in het domein van de fotografie is een mooi voorbeeld van een organische scheikundige die zich nuttig heeft gemaakt in de industriële wereld. Hij vond ook dat zowel in het universitair onderwijs als voor het grote publiek de scheikundige de plicht had om zijn werk helder te verwoorden: vulgarisatie op hoog niveau zou moeten mogelijk zijn. André gaf te Leuven zijn onderwijs in een bevattelijke taal: het moest begrijpbaar zijn.

Als gepensioneerde had André tijd om zijn hobby's te beoefenen. Hij hield vooral van watermolens en muziek. Hij fotografeerde alle watermolens in België en wat de muziek betrof was hij gespecialiseerd in tenoren en sopranen uit de oude doos.

Documentatie: Het historische archief van de firma N.V. Agfa-Gevaert, Mortsel.

Hendrik Deelstra